

der zeegaten grote moeilijkheden baarde. Daar valt echter nog met modellen te werken, wat bij universiteiten is uitgesloten. Deze laatste zijn boven de 6000 studenten moeilijk, boven de 15.000 studenten vrijwel onmogelijk te hanteren. De door Clark Kerr gesignaleerde multiversity – zij krijgt in het buitenland wel de grootte van een stad – vormt ook in Nederland reeds een feit. Met meer dan gewone krachtsinspanning kan aan kleinere instellingen – zo aan de Vrije Universiteit – nog bereikt worden dat velen elkaar kennen, enigermate van elkaars lief en leed afweten en indien nodig bereid zijn zich voor de eenheid in te zetten. Natuurlijk zijn er, met name in het wetenschappelijk corps, lieden, die zich aan contact onttrekken uit een aangeboren liefde tot eenzaamheid – hetgeen ik volledig respecteer – maar er zijn anderen, die het doen uit wat hoogmoedige gemakzucht – waar ik geen goed woord voor over heb. Merkwaardig is hoe het „sacroegoïsme”, zijn invloed oefent. Want wanneer het loopt over een beschikbaar krijgen van ruimte, de versterking van wetenschappelijke assistentie, het toedelen van instrumentaria – weet men elkaar – en dan meestal tamelijk strijdbaar – te vinden.

Een nadeel van grote universiteiten is gelegen in de holle hoge gebouwen. Behuizing is beter dan dakloosheid. Maar hoe vreemd het klinke, architectonisch kan massificatie worden bevorderd. In dit jaar gaf Lord Annan in zijn rapport over de moeilijkheden aan Exeters universiteit te kennen, dat de bouw tot de vervreemding der studenten had bijgedragen. De uitschenkmogelijkheden met beperkte zit- en conversatie-gelegenheid op de diverse verdiepingen, een redelijke leesvoorziening in de bibliotheek, heel behoorlijke ruimte om de maaltijden te gebruiken en recepties te houden doen onze universiteit zich nog gunstig onderscheiden, al worden de betimmerde rookkamers node gemist. Stellig zullen op de 13e of 15e verdieping ondergebrachte studenten van wie het overdreven zou zijn als zij zich prooi noemden van een „airconditioned nightmare” enige moeite hebben zich in een tempel der wijsheid te wanen.

De studententoevloed benauwt. Historisch is hij goed verklaarbaar. Voorheen was de universitaire opleiding een zaak van de weinige bevoorrechten, zij het dat in toenemende mate de begaafden uit minder gegoede kring tot de academie konden doordringen. Dit ging daarmee gepaard, dat het ideaal van de „christian gentleman” terrein verloor. Gladstone had dit in Engeland gepropageerd, te afkeriger van de vakstudie geworden, omdat de grootste toenmalige classicus Porson na de lunch steevast te veel gedronken had. In Duitsland was met een zekere inspiratie van het idealisme de beoefening van de wetenschap om de wetenschap tot bloei gekomen en verdiepte ook de studie voor de gangbare academische beroepen zich. De Amerikanen uit praktische behoefte – de be-